

איור: רות צרפתי

יום ולילה ושעות יפות

רות צרפתי

ומחפשות איי-עשב ושיחים צוננים ולחים. מול גדר-התיל התוחמת את שדות-הכפר אנו עוצרים ושולחים עיניים תמהות אל-עבר הפרדס הערבי הנח, פרוש לפנינו. והימים ימי מאורעות-הדמים, ובפרדס אין נפש-חיה, אך לילה-לילה עולים ממנו קולות-ירי המכוונים אל-עבר הבתים הקטנים של הכפר. הפרדס נח לו עתה רוגע ומרגיע מרחק צעדים מאתנו, והפחד המתוק זוחל ויורד עד בטננו ומקפיא את קרסולי רגלינו היחפות.

ממרום הגבעה נשקף גם הכפר שלנו שקט ורוגע, רק קרקורי תרנגולות וקריאות-תיגר רמות של התרנגולים מפירים את דממת המקום. הרי כך ממש יראו אותו מן הפרדס הזה הפורעים הערבים המבקשים את נפשנו. מכאן אף ניתן להשקיף על ים-הפרדסים, עד לסופם, והעין המדלגת עד להרים הרחוקים תפגוש בדרכה בכמה כפרים ערביים, וחיש תגיע עד לפסגות הרי-ירושלים. ההרים נראים עתה כחולים, תכולים וסגולים, עד שצבעיהם נמסים בחוורונם בתוך השמים ונמוגים אל תוך ערפל ורוד.

נקודה אחת מבהיקה מלבינה במרחקים. "אין ספק שאנו רואים מכאן אפילו את קבר רחל-אמנו, ולידו גם את עץ הזית הידוע לנו מן התמונות!" למטה, במישור שלרגלי ההרים היתה משגשת בירקותה, מתגרה ומעוררת קנאה בשל חמדת-בתיה המטופחים, מושבה גרמנית. עד לאמצע שנות המלחמה עוד היו חשופים תושביה לעינינו כשהם חולפים, הדורים בלבושם, בכרכרות נאות, הנעות על גלגלי-גומי רכים ולוחשים. כאן, ממש לידנו ובכביש שלנו, הם עוברים על פנינו ביוהרה, לאורכם של הברושים, ואחר נעלמים ונבלעים אל תוך הפרדסים. ואילו אנו, כמו חזינו באנשים שלא מעולמנו, זרים ועוינים ומנוכרים לכל אשר לנו.

באמצע שנות המלחמה, כשהוכרזו סוף-סוף כאויבים, הוציאו אותם השלטונות מן הבתים הנאים שלהם, ושמו אותם בתוך מחנות-הסגר והמושבה הנאה נותרה כמקום-רפאים, כשרוחה של המולדת הגרמנית מוסיפה לרחף מעליה ולהתגרות בנו מבעד לתריסים המוגפים ולדלתות החתומות.

כשחזרנו מן השדות אל הכפר, שרכנו רגלינו בעצלתיים בחול הלוהט, רוכנים ומלקטים מכל הבא ליד: אגודות פרחי-שדה, חיפושיות משה-רבנו, זבובי פז נוצצים, נוצות מיותמות של ציפורים, נשל של נחשים, עצמות, חוליות וגולגולות של חיות, שהיו למאכל וטרף, ונתרו חשופות ומלבינות בשדה.

רחש-צבים נשמע אז משדות הקוצים, כשהם מנפצים תחתם זרדים וקוצים יבשים. ואני אוספת את הצבים, מביאה אותם לחצר שלנו ומקימה לי "עדר" של צבים. עשרות צבים שוכנים בגיגיות, ונעלמים עם בוקר באורח פלא.

לילות עוטפים את הגן במעטה דק של קרה כסופה ועל צמרות העצים נופל הטל ומשתחל ברבוא חרוזי-זכוכית ברקמות התחרה העדינים שפורשים העכבישים בין העצים. יפעה שורה בכול.

גזעי העצים נוטפים שרף צלול הנושר כחרוזי ענבר מופלאים: צהובים, כתומים, חומים ואדומים. אנו מלקטים ואוספים אותם אל תוך סלסילות, וטובלים עינינו באור המופז הבוקע מהם. כל הגן לובש ניצוצות, וקם ועולה מן הטללים לייבש שער ראשו בקרני השמש. החוזר מלהלך בגן בשעות יפות אלה, כאילו עלה רחוף מן המעיין, ובגדיו נוטפים מים.

כל היום הומה החצר ברעש בלתי פוסק של קירקור תרנגולות, מפעם לפעם עולה צווחת תרנגולת בודדת על קולות שאר חברותיה, כמבשרת לכול על עוד ביצה שהגיחה לאוויר העולם. מן הפרדסים נשמע קול פעימותיה של משאבת-המים, תיק-תיק, תק-תק, כמו שעון הקוצב את הזמן, שעה-שעה, יום אחר יום, ללא הפסק. ובחצות היום עולה צפירה ממושכת מן המושבה להורות לכול כי הגיעה שעת-הצהריים.

עצי הפיקוס סבוכי-הצמרת טעונים ציפורים לעיפה. ריבוא ציפורים מקננות בין ענפיהן ומוצאות שם מיקלט-לילה. עם הפך החמה, שומעים מן העצים ציוצים מחרשי-אוזניים, וכהרף-עין עולים ופורחים מתוך הצמרות ענני ציפורים, נפרשים בשמים ונעלמים בשחקים. איש לא יידע לאן. לעת-ערב חוזרות הציפורים אל העצים, להקות-להקות יורדות ונוחתות ברעש מחרשי-אוזניים ונערכות לשנת-לילה.

בלילות-חרוף גשומים, כשרעמים מתגלגלים בזעם מעל לראשינו וברקים קורעים קרעים בשמיים האפלים, אנו מתכווצים באימה מתחת לשמיכות הכבדות ומנסים לעצום עינינו חזק-חזק, כדי לא לראות בהבזקי-האור החודרים לעינינו. דווקא בלילות כאלה משמש אבא שלנו כתובת יחידה לכל ענייני החשמל שבאזור כולו. למשמע צילצולו הטורדני של הטלפון הוא קם בשלווה ממיטתו ובלא להתפשט תוחב את מכנסי-הפיגימה המפוספסים לתוך מגפיו, לובש עליהם את מכנסי החאקי הקצרים והרחבים, מניח על כתפיו את מעיל הגשם ויוצא בלא-תרעומת אל הסערה, כשבגדיו העליונים והתחתונים מתערבבים אלה באלה.

בימים שעוד גרנו במושבה פתחתקווה מצאו משובת-הנעורים ויצר-המישחק של אבא ביטוי ביצירת צעצועים מופלאים ומלאי הפתעות. הכול התקנאו בנו ואמרו: איזה בנות-מזל אתן, שיש לכן אבא שכזה! אך היו גם כאלה שהנידו ראשם בספקנות ופסקו שיותר משבנותיו זקוקות לצעצועים זקוק להם הוא עצמו.

המוני ילדים נהרו מכל השכונה אל החצר שלנו, כי איש מהם לא ראה מימיו צעצועים נאים כצעצועיו של אבא.

משעה שבאנו לגור בכפר החל אבא לתכנן איברי-מישחק גדולים. הוא הקים נדנדה ענקית, עליה ישבו והתנדנדו ברווחה כעשרה ילדים. אולם סבתא נתבהלה מפלישת הילדים והיא יצאה נחושה להגן על החצר. קללותיה של סבתא היו שנונות כחצים והם דיגדגונו וגרמו לנו לעוויות צחוקים וצחקוקים אף אם לא ירדנו לפשרם. כל אויבי-ישראל בכל הדורות הזכירו בקללותיה של סבתא לפי סדר דברי הימים, החל מעמלק, ושתי, המן הרשע ואחשוורוש, וכלה בגילגולם האחרון של הרשעים – הלא הוא הצורך הגרמני, דבר שהעיד כמובן גם על בקיאותה הרבה בתולדות ישראל, ובעיקר בכל הנוגע לצוררי-ישראל. היא התייצבה מול הילדים כמו חומה מתמוטטת, מנפנת כנגדם במקלה להבריחים הרחק מן הגן. ואנו כבר חששנו שהאגדה הידועה לכול על הענק הרשע, שגירש מגנו את הילדים ומאותו היום אף הציפורים חדלו לבקר בגנו – תשוב ותתרחש גם בגן שלנו, הגן שנועד מראשיתו להיות משוש-נפש לכל הילדים.

קיץ. איוושת זבובים עומדת באוויר וריח יבש של תבערה נישא בשדות-הקוצים, כמיקפא צלול, נמס ומקמט פניו כלמגע האש. אור לבן מציף את עינינו ואנו חוזרים אל השדות שלנו שנהפכו בן-יום לאפורים ויבשים. רגלינו היחפות מדלגות ומנתרות מעל לחול הרוחח

שירה מורגן

והחדר היה נטוש מחשבות השיכוח לו.
ובקמץ אי שהותי בו התמלאו הסדקים
בכתמי אשה.

ואני באלם ראיה
חיה,

בתחושה בלתי חולפת
של בית.

בחדר אחר ישנה ילדה
וכאם מקשיבה מתוכו לקול אמה
שכל גופה כפני תינוק,
הבא אלי מבין סדקי הלילה.

תחושת פרדה
גוברת בי
ואני מנסה לקבר.

ובחצי עירם על סף שנה
וגבול מטרד של
כמעט בקר

נותן לי כח להעמים
עכשו-חול
ולהטמין הפחדים
לפנים גופי.